

Obr. 48. Medlov. Objekt 1. Foto R. Johančík.

Fig. 48. Medlov. Feature 1. Photo by R. Johančík.

Obr. 49. Medlov. Železitá struska z objektu 1. Foto R. Johančík.

Fig. 49. Medlov. Iron slag from Feature 1. Photo by R. Johančík.

Summary

In September 2019, one early medieval feature (Fig. 48) was documented in the cadastral area of Medlov (Olomouc District), yielding a set of early medieval pottery fragments together with a relatively large amount of iron slag (Fig. 49) in total weight of 16.54 kg.

Radek Johančík

Mikulčice (okr. Hodonín)

Hradiště Mikulčice-Valy, poloha Dolní Valy.

Středohradištní období (RS3). Protourbánní aglomerace, dílenský areál, izolovaný pohřeb. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -567825, -1207791

Hlavním cílem archeologického terénního výzkumu DV 2022 (č. 124) bylo ověřit přítomnost dokladů kovozpracující výroby a v obecné rovině řešit otázku doložitelnosti jemné kovovýroby v sídlištním prostředí raně středověkého mocenského centra. Výzkum měl podobu plošného odkryvu dvou standardních čtverců měřické sítě, tj. plochy 5 × 10 m, a navazoval na přílehlou, stejně velkou zkoumanou plochu DV 2016. Poloha Dolní Valy reprezentuje jižní, níže položenou část akropole mikulčického hradiště (Poláček, Marek 2005, 34). Ačkoliv areál patřil k nejnižší položeným částem celé aglomerace, byl společně s vyvýšenou částí akropole chráněn obvodovou hradbou. Z hlediska stavu poznání mikulčického hradiště patří poloha Dolní Valy k jeho nejméně prozkoumaným částem. Výsledky dosavadních terénních prací

naznačují, že Dolní Valy byly v pokročilém/pozdním 9. století a v začínajícím 10. století rezidenčním areálem elit s významným zastoupením kovozpracující výroby. Oproti výzkumu DV 2016, který ukazoval spíše jednofázové a krátkodobé osídlení, byla nálezná situace v ploše DV 2022 o dost složitější. Naznačovala existenci nejméně dvoufázového osídlení, jehož starší fáze zanikla požárem. Požárovou vrstvou provázal nálezu pět zemřelých (hroby 2060–2063 a 2065; obr. 50), z nichž někteří vykazovali znaky násilného usmrcení, respektive nepietního uložení. Mladší fázi reprezentovala písčité podlahy (kontext 124/10), do jejíhož povrchu byly mělce zahloubeny hroby dvou jedinců, orientované ve směru sever–jih (hroby 2059 a 2064). V širším prostoru podlahy byla zjištěna výrazná koncentrace keramických tyglíků, převážně ve fragmentárním stavu (k výskytu tyglíků v Mikulčicích mimo Dolní Valy viz Poláček 2008, 282). Objekt byl nejspíše pozůstatkem dílny zaměřené na jemnou kovovýrobu a reprezentoval ho roubený dům nebo prostý přístřešek s nasypanou podlahou (blíže k jemné kovovýrobě v Mikulčicích viz Poláček, Krupičková 2022, 187–189). Obrovský soubor keramických a osteologických nálezů získaný ze zkoumané plochy dokládá intenzivní osídlení místa. Ojedinělým nálezem byl zdobený parohový hřeben, jehož blízkou analogii známe z vyvýšené části akropole, z blízkosti 5. kostela.

Hlavní přínos výzkumu DV 2022 spočívá v testování vypovídacích možností nálezných situací v Mikulčicích a moderního terénního výzkumu při zkoumání výrobních činností. Soubor keramických tyglíků získaných ze zkoumaných ploch DV 2016 a DV 2022 představuje jednu z nejvýraznějších koncentrací tohoto druhu artefaktu v Mikulčicích. Důležitým zjištěním výzkumu je doložení sídlištní stratigrafie a nestandardně uložených zemřelých jako odrazu poměrně komplikovaného sídelního vývoje areálu Dolní Valy.

Literatura

Poláček, L. 2008: Das Hinterland des frühmittelaltelichen Zentrums in Mikulčice. Stand und Perspektiven der Forschung. In: L. Poláček (Hrsg.): *Das wirtschaftliche Hinterland der frühmittelalterlichen Zentren*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 31. Internationale Tagungen in Mikulčice VI. Brno: Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, Brno, 257–297.

Obr. 50. Mikulčice. Výzkum DV 2022, preparace kosterních pozůstatků nestandardně uložených jedinců v požárové vrstvě. Foto L. Poláček.

Fig. 50. Mikulčice. Excavation DV 2022, preparation of the skeletal remains of individuals deposited atypically in a burnt layer. Photo by L. Poláček.

Poláček, L., Krupičková, Š. 2022: Kovolitecká dílna u 5. kostela.

In: L. Poláček et al.: *Velkomoravské elity z Mikulčic*. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, 187–189.

Poláček, L., Marek, O. 2005: Grundlagen der Topographie des Burgwalls von Mikulčice. Die Grabungsflächen 1954–1992.

In: L. Poláček (Hrsg.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band VII*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 24. Brno: Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, Brno, 9–358.

Summary

The 2022 excavation at the Dolní Valy site, which is situated in the southern part of the acropolis of early medieval stronghold in Mikulčice (Hodonín District), served to test the informational value of archaeological contexts using modern fieldwork methods in order to investigate production activities. The collection of crucibles recovered from the excavated areas in 2016 and 2022 stands out as one of the most significant concentrations of this artefact type, representing a workshop for fine metalworking. An important finding is also the evidence of settlement stratigraphy and atypical burial practices, reflecting the relatively complex settlement development of the site (Fig. 50).

Šárka Krupičková, Lumír Poláček, Jaroslav Škojec

Modřice (okr. Brno-venkov)

Ul. Za Humny č. p. 12, Náměstí Svobody, parc. č. 154/1, 155, 156/1.

Středověk, novověk. Městský dům. Náhodný zásah/nález. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1271728N, 16.6162828E

Počátkem roku 2022 proběhl z důvodu výstavby obytného bloku záchranný výzkum na parcelách č. 154/1, 155 a 156/1 příslušejících k bývalému domu č. p. 12 s průčelím do náměstí

Svobody. Do evidence výzkumu bylo pojato kolem 700 objektů sestávajících z kůlových a sloupových jam, žlabů, zdí, studny, sídlištních a obilních jam, pecí a sklepů (obr. 51). Několik hrobů obsahovalo pohřby domácích zvířat (koní, krav, prasete, psa apod.). Ojedinelé zlomky keramiky prokazují, že plocha byla okrajově osídlena již v mladší době bronzové. Nejstarší středověké nálezy (zásobní jáma) lze spojit s 11.–12. stoletím a informují o existenci sídliště, k němuž je známo pohřebiště z ulice Havlíčkovy. Následuje pekařský okrsek se třemi pecemi, nadzemní stavbou a obilními jámami, který byl odkryt v zahradní parcele při ulici Prusinovského. Jeho význam tkví v dataci, jež má vazbu k počátkům vrcholné středověké vsi v 1. polovině 13. století. Hlavní plocha výzkumu ležela v místech dvorního a zadního traktu bývalého měšťanského domu ze 14.–17. století, který zanikl náhle požárem v 17. století, zřejmě za obležení města Brna Švédy (nález ostruhy a dělové koule). Do počátku této éry (13./14. století) lze vročit pozůstatky dvou velkých pražicích pecí (možná pivovarských) a fragment mlýnského kamene, lokalizované na pozemku s velkými sloupovými jámami se zbytky shořelých dřevěných sloupů, obklopeném asi 2 m širokým žlabem neckovitého profilu. Snad šlo o okraj areálu některého z někdejších manských dvorců, které jsou v Modřicích doloženy historicky právě v této době. Pro ranou topografii osídlení je důležitá zmínka o rytíři Meinhardovi v listině z roku 1268, kterou biskup Bruno udělil tomuto svému leníkovi dva lány a mlýn „u Modřic“ (Jan 2017, 153). Zadní trakt středověké usedlosti zaplňovala dlouhá víceprostorová halová stavba, plnicí úlohu chlévů a stájí pro hospodářská zvířata. Je zajímavé, že objekt byl v 15.–16. století kompletně podsklepen dnes zasypanými lochy. V jednom případě se dokonce povedlo prozkoumat část rampovitého šachtovitěho vstupu skrytého v bývalé zahradě. Podzemí mělo patrně převážně skladovací funkci a z větší části vzniklo i zaniklo současně s dřevěnou hospodářskou přístavbou zadního traktu domu. Morfologicky vykazují lochy pod dvorním traktem složitější vývoj, který může sahát již do vrcholného středověku, kdy mohly plnit refugiální funkci. Větším dílem však byly před svým zánikem rozšiřovány. Za nejmladší lze na zkoumané ploše označit odpadní a vápenné jámy s potravinářskými pecemi na povídla z rozmezí 18.–20. století.

Obr. 51. Modřice. Snímek severní části zkoumané plochy. Foto M. Přichystal.

Fig. 51. Modřice. View of the northern part of the excavation area. Photo by M. Přichystal.